

9 BİN YILLIK DELİKANLI ÇUMRA

CİLT: 4 • SAYI: 1

ÇUMRA KÜLTÜR VE SANAT TOPLULUĞU ADINA :
SADIK GÖKCE- SEDAT ULUPINARLI-ANUŞ GÖKCE

29 HAZİRAN 2024 CUMARTESİ

DIJİTAL OYUNLARIN
ÇOCUKLARA ETKİSİ

YAYIN KURULU

- SADIK GÖKCE
- SEDAT ULUPINARLI
- ZEKİ TÜRKER
- ANUŞ GÖKCE
- MUSTAFA YAVUZ ÇOLAK
- ELİFE YILMAZ MISRAL

İÇİNDEKİLER

- DİJİTAL OYUNLARIN ÇOCUKLARA ETKİSİ
PROF. DR. FIRDEVS GÜNEŞ
- SEVDİĞİM - ŞİİR
ANUŞ GÖKCE
- İNSANLIK TARİHİNİN EN ESKİ MESLEĞİ...
M. YAVUZ ÇOLAK
- MUSTAFA LÜTFİ EKEN (PARLAMENTER)
SEDAT ULUPINARLI
- ORADA İKİ MÜZE VAR UZAKTA
M. SİNAN ÜMİT
- ÇUMRA KÜLTÜR VE SANAT TOPLULUĞU 3. YAŞINI KUTLADI

DİJİTAL OYUNLARIN ÇOCUKLARA ETKİSİ

Oyun çocuk, genç ve yetişkin herkes tarafından sevilen bir etkinliktir. İnsanlık tarihi kadar eskidir. Tarihsel süreç

PROF. DR. FIRDEVS GÜNEŞ

içerisinde çok sayıda oyun geliştirilmiştir. Bunlar genellikle taş, sopa, kumaş ve kâğıtlarla oynanan oyunlardır. Ancak günümüzde durum giderek değişmektedir. Taşlar, sopalar ve kâğıtlarla oynanan oyunlar artık dijital ortama taşınmakta ve internet aracılığıyla her yere yayılmaktadır. Çocuklar ise bilgisayardaki video oyunları, tablet ve akıllı telefonlardaki oyunları daha çok tercih etmektedirler. Bunlara genel olarak 'dijital oyunlar' denilmektedir. Dijital oyunlar kişisel bilgisayar ve oyun konsolları, tabletler, mobil cihazlar ve akıllı telefonlar oynanan oyunları kapsamaktadır. Bu oyunlar canlı ve renkli görsellerle sunulmakta, belirli bir amaca yönelmekte, kazanma veya kaybetmeye odaklanmaktadır.

Dijital oyunlar incelendiğinde karşımıza 3000'den fazla tür çıkmaktadır. Bu sayının giderek arttığı bilinmektedir. Bunlar çocuk, kız, erkek ve bütün aileye yönelik bireysel ve ortak oyunlardır. Örneğin kolay çocuk oyunları, balon patlatma, kabarcıklar; kız oyunları, giydirme ve makyaj oyunları, yemek yapma, yap-boz oyunları, aksiyon veya beceri oyunları, bulmaca, tetris, üçünü eşleştirme ve birleştirme oyunları, solitaire ve poker gibi kart oyunları, hızlı arabalı yarış oyunları, kule veya kale savunma oyunları, savaş oyunları, tavla, satranç, futbol, dart, bowling, basketbol, aksiyon ve macera, simülasyon, çiftlik veya hayvanat bahçesi kurma oyunları gibi. Bu kadar çok oyunu sınıflamada bazı zorluklar bulunmaktadır. Ancak genel olarak rol yapma, simülasyon, spor, strateji, macera ve savaş başlıkları altında toplanmaktadır.

Peki, bu kadar çok oyunu kimler oynamaktadır? Gelişmiş ülkelerde çocukların çoğu her gün dijital oyun oynamaktadır. Araştırmalar her 10 gençten 9'unun dijital oyun oynadığını göstermektedir. Yetişkinlerin ise yaklaşık %60'ı dijital oyun oynadığını söylemektedir. Bu durum endişe verici olmakta, çocuk ve gençler ekran karşısında giderek daha fazla vakit geçirmektedir. Oysa dijital oyunların olumlu ve olumsuz çeşitli etkileri vardır. Olumlu etkilerine yönelik araştırmalara göre dijital oyunlar çocukların fiziksel, duyuşsal, zihinsel ve dil becerilerini geliştirmektedir. Çocuğun sınırlarını keşfetmesine ve çevresini öğrenmesine yardımcı olmaktadır. Olumsuz etkilerine yönelik araştırmalarda ise çocukları "aptallaştırıcı" olması, bağımlılık yaparak ekrana kilitlenmesi, şiddete yönlendirmesi, aile, toplum ve değerlerden bağını koparması öne çıkmaktadır.

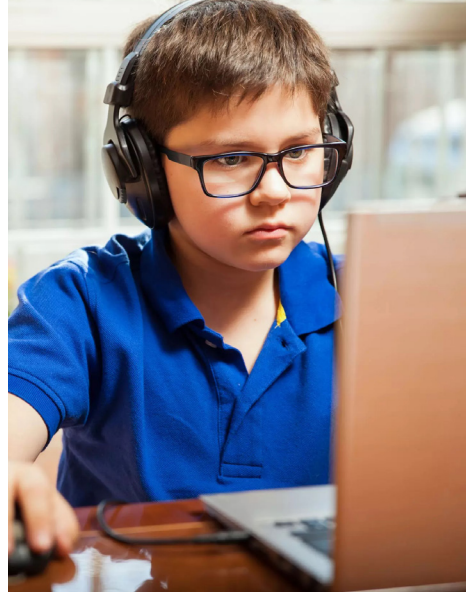
Dijital oyunların çocuklar üzerindeki etkileri eğitim, sosyal, psikolojik ve fiziksel olmak üzere dört alanda gö-

rülmemektedir. Aşırı internet ve tablet kullanan çocuk dersleriyle ilgilenmemekte ve öncelikleri belirleyememektedir. Hatta eğitimin gereksiz olduğunu düşünmektedir. Sosyal açıdan aile ve arkadaşlık ilişkilerinde zayıflama, aidiyet ve giderek vatandaşlık bilincinin azalması ile karşı karşıyadır. Bu durum psikolojik açıdan yalnızlığa itilmeye, bağımlılık yaşamaya ve insanlarla iletişimsizliğe sürüklemektedir. Bu nedenle problem çözme yetenekleri gelişmemektedir. Sürekli oturmaya bağlı fizik ve sağlık problemleri de yaşamaktadırlar. Bunlara ek olarak göz kuruluğu, migren ve sırt ağrıları, yemek yeme ve uyuma düzeninde değişiklikler gözlenmektedir.

Araştırmalar

Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) dijital oyunları 2018 yılından bu yana önemli bir hastalık olarak kabul etmektedir. Eski araştırmalarda daha çok olumsuz etkileri vurgulanmakta, yalnızlık ve bağımlılık yaptığı, şiddet içerdiği vurgulanmaktadır. Bunlar eğitimci, psikolog, sosyolog ve çeşitli kuruluşlar tarafından yapılan araştırmalardır. Ancak yeni araştırmalarda konuya ılımlı yaklaşmakta ve çocuklara yararlı olduğu açıklanmaktadır. Güncel araştırmaların bazıları dijital oyun firmaları tarafından desteklenmektedir. Çünkü dijital oyunlar dünyamızda önemli bir sektör ve finans kaynağı haline gelmiştir. 2000 yılında video oyun endüstrisi dünyada 6 milyar dolar civarındaydı. 2003 yılında 891 milyon avro oldu. Son yıllarda ise giderek artmaktadır. Böylesine önemli bir pazar olduğundan güncel araştırmalarda dijital oyunların olumlu yönleri daha fazla öne çıkmaktadır.

Dijital oyunların olumlu ve olumsuz etkileri oyun türüne göre de değişmektedir. Olumsuz etkiler daha çok savaş oyunlarında dile getirilmektedir. Savaş oyunlar denilince silahlar, kılıçlar, sopalar, süper kahramanlar, korsanlar, savaşçılar vb. akla gelmektedir. İçeriği aksiyon odaklı, dövüş sporları, savaş stratejileri, askeri simülasyon olan video oyunları vb. yüksek şiddeti içermektedir. Bunlar çocukların gelişim düzeyi, yaş ve ruh sağlıklarına bağlı olarak zarar verebilmektedir. Bu oyunlardaki şiddet görüntüleri ve kurgusal şiddet eylemleri tehdit edici bir dün-

ya görüşünü pekiştirmektedir. Şiddet oyunlarını uzun süre oynayan çocuk, gerçek hayattaki şiddete duyarsızlaşmakta ve giderek 'saldırgan davranışları' benimsemektedir. Özellikle küçük çocuklardaki tepkiler çok güçlü ve sert olabilmektedir. Çünkü savaş oyunlarında çocuk özellikle şiddetin içinde yer almakta, vurmakta, kırmakta, ezmede, öldürmekte yani aktif olarak şiddet uygulamaktadır. Günde üç saat savaş oyunu oynayan çocuk üç saat boyunca şiddet yapmış olmaktadır. Böylece çocuk şiddete alışmakta ve günlük yaşama doğrudan aktarmaktadır. Bu nedenle savaş oyunları şiddet yönüyle çocukları olumsuz etkilemektedir.

Strateji oyunlarına gelince, bu oyunların çocuklara daha yararlı olduğu açıklanmaktadır. Strateji oyunlarda beş temel özellik vardır. Bunlar karar verme, süreci izleme, kurallara uyma, eğlenme, kazanma- kaybetme olmaktadır. Çocuk oyun sırasında belirli seçenekler arasında doğru kararlar alma, oyunun her aşamasını izleme, kurallara uygun hareket etme, eğlenme ve sonunda kazanma ya da kaybetme yaşamaktadır. Çünkü oyunun nasıl biteceğini kimse bilmemektedir. Böylece strateji oyunları sayesinde doğru kararlar almayı öğrenmekte ve kendini geliştirmektedir. Bu oyunlar çocuklarda stratejik düşünmeyi teşvik etmekte, beynin tamamını harekete geçirmekte ve zihinsel çevikliği desteklemektedir. Böylece çocukların zihinsel becerilerini ve öğren-

me hızını geliştirmektedir. Bu nedenle çocuklara günde bir saat strateji oyunu oynamaları önerilmektedir.

Ülkemizde Durum

Ülkemizde dijital oyunlarla ilgili sürekli araştırmalar yapılmaktadır. Bu araştırmalarda "Dijital oyunların zararlarını önlemek için neler yapılabilir? Olumsuz etkilerini azaltarak çocuğun gelişimine nasıl katkı sağlanabilir? Günde kaç saat oyun oynamalı? Yaşlara göre hangi oyunlar verilmeli?" gibi sorulara cevap aranmaktadır. Bu sorular ülkemiz açısından çok önemlidir. Çünkü ülkemiz genç bir nüfusa sahiptir. Bunların iyi yetiştirilmesi gerekmektedir. Bu amaçla ülkemizde 06-15 yaş arasındaki öğrencilerin dijital oyunları oynama sıklığı ve süresini belirleme, hangi oyunları tercih ettiklerini saptama, oyunların olumlu ve olumsuz yönlerini açıklığa kavuşturma amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Araştırmada TÜİK 2021 istatistik verilerinden yararlanılmıştır.

Bu araştırmaya göre ülkemizde 06-15 yaş arası erkek çocukların 96.2'si, kız çocukların ise 91.8'i düzenli olarak dijital oyun oynamaktadır. Yani ülkemizde 06-15 yaş arası çocukların tamamına yakını düzenli olarak dijital oyun oynamaktadır. Yine ülkemizde 06-15 yaş arası erkek çocukların her gün ortalama 3'er saat, kızların ise 2'ser saat oyun oynadığı belirlenmiştir. Bir başka ifadeyle erkek çocuklar haftada 21 saat, kızlar ise 14 saat oyun oynamaktadır. Bu süre neredeyse bir güne yakındır. Çocukların ekran başında kalma süresi çok uzundur.

Peki, ülkemizdeki çocuklar hangi oyun-

ları oynamaktadır? Araştırmada düzenli dijital oyun oynayan 6-15 yaş arası erkek çocukların 68.4'ü savaş oyunlarını tercih ettikleri görülmektedir. Bunu macera oyunları, strateji oyunları, spor, simülasyon ve rol yapma oyunları izlemektedir. Kız çocuklara gelince, kızların 44.3'ü ilk sırada macera oyunlarını tercih etmektedir. Bunu strateji oyunları, simülasyon, savaş, rol yapma ve spor oyunları izlemektedir. Erkek çocukların bu denli savaş oyunlarını tercih etmeleri endişe vericidir. Savaş oyunları silahlar, kılıçlar, sopalar, süper kahramanlar, korsanlar, savaşçılar vb. içermektedir. İçeriğinde yüksek şiddet bulunmaktadır. Savaş oyunlarını sürekli oynayan çocuklar, gerçek hayattaki şiddete duyarısızlaşmakta ve giderek saldırgan davranışları benimsemeye başlamaktadır. Özellikle erkek çocukların günde üç saat savaş oyunu oynaması, gelecekteki açısından tehlike oluşturacaktır. Bu konuda öğretmen, veli ve öğrencilerin bilgilendirilmesi gerekmektedir.

Velilere Öneriler

Veliler dijital oyunlar konusunda bilgi sahibi olmalıdır. Çocuklarını yakından takip etmeli, iyi iletişim kurmalı ve kontrolü elden bırakmamalıdır. Dijital oyunları, çocuğun dil ve zihinsel gelişimine katkı sağlayacak, duygusal ve sosyal yönden gelişimine destek verecek nitelikte özenle seçmelidirler. İlköğretim düzeyindeki öğrenciler kendilerine önerilen dijital oyunları sevmezler. Kendileri de çoğu zaman iyi oyun seçemezler. Seçilen oyunların eğitici ve strateji içerikli olmasına dikkat edilmelidir. Çocuğun hangi di-

jital oyunlarını oynadığını izlenmeli, içeriğin yaşına ve gelişimsel düzeyine uygun olup olmadığı kontrol edilmelidir. Şiddet dolu oyunların zararları konusunda çocukla konuşmalı, endişeler dile getirilmeli ve net bir tavır sergilenmelidir. Strateji oyunları zihin gelişimi açısından çok yararlıdır. Strateji oyunları seçilmelidir. Oyun oynama süresi günde 1 saati geçmemelidir. Dijital oyunlar çocukların yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, dil ve zihinsel gelişimine uygun seçilmelidir. Örneğin 5 yaşından sonra kurallı oyunlar, 3-8 yaşları arasında lego, yap-boz, 5-8 yaşları arasında tamamlama, modelleme gibi oyunlar verilmelidir. Eğer oyun çocuğun yaşına ve düzeyine uygun değilse bazı sorunlar görülmektedir. Bunlar;

•Aşırı dijital oyun oynayan çocuk dersleriyle az ilgilenir ve eğitimden

uzaklaşır.

- Sosyal açıdan aile ve arkadaşlarıyla ilişkileri zayıflar, iletişimsizlik başlar.
- Psikolojik olarak yalnızlığa itilir ve oyun bağımlılığı artar.
- Gerekli psikolojik olgunluğa ulaşamaz ve sorun çözmede güçlükler yaşar.
- Vaktin çoğunu bilgisayar başında geçirdiği için az hareket eder ve fiziksel sorunlar başlar.
- Sürekli oturduğu için motor becerileri, kas ve beden hareketleri yeteri kadar gelişmez.
- Baş ve sırt ağrıları, göz kuruluğu, düzensiz yemek yeme, düzensiz uyku, kişisel temizliği ihmal etme vb. gözlenir. Veliler tüm bunları önlemek için çocukların dijital oyunları oynamaya sürelerini sınırlandırmalı, düzeyine uygun oyunlar seçmeli ve sık sık açık hava oyunlarına yönlendirmelidir.

SEVDİĞİM

ANUŞ GÖKÇE

Dünyanın düzeni karılmış harçla
Yaradılanı hor görme sevdiğim
İşimiz kanımız derilmiş borçla
Elde tuttuğün har görme sevdiğim.

Her şeyin biçimi güzel çizilmiş
Elin ayağına damga yazılmış
Ağzınıza inci dişler dizilmiş
Taze gençliğin kar görme sevdiğim

Allah bize türlü nimetler yağdırmış
Gücü çok olanı boyun eğdirmiş
Kalbimize ülfet sevgi deydirmiş
Kulu sevmeyi kor görme sevdiğim.

İnsan motor gibi yakıtsız olmaz
Açılan gonca gül vakitsiz solmaz
Naçarım diyen nakitsiz kalmaz
Acı günleri zor görme sevdiğim

Allah akıl vermiş bir de irade
Çalışanın aksın alın teri de
Gezeni kim sever öte beride
Haram kazancı var görme sevdiğim.

Merhamet edene rahmet edilir
Dost olanlarla her yola gidilir
Bir fincan kahvenin hatrı güdülür
Uzatılan eli tor görme sevdiğim

Kişiye deniz pay olsa da yetmez
Yetim malı, öksüz malı gütmaz
Gözü yaşlı mazlum ah eder yatmaz
Yüze güleni yar görme sevdiğim

Anuş der dünyanın biter sefası
Yanına kar kalır gamı cefası
Mezar tahtasına değer kafası
Kabir sandığın dar görme sevdiğim

İNSANLIK TARİHİNİN EN ESKİ MESLEĞİ...

**M. YAVUZ
ÇOLAK**

Selamlar, saygılar değerli dostlar. Bugün bana ayrılan köşede, Çumramızın da geldiği noktayı göz önünde bulundurarak çok büyük cephe yitiren özellikle küçükbaş hayvancılığın durumunu ilginize sunmaya gayret edeceğim.

Meslek hayatımın 22 yılını kendi memleketim Çumra'da geçirmiş, hayvan sağlığında ahırına, ağılına defalarca hizmet götürme şerefine nail olduğum üreticilerimizi en kalbi duygularıyla anıyorum. Güncel veriler elimde olmadığı için tam sayı veremiyorum ama yüz bin başın altına düştüğünü tahmin ettiğim küçükbaş hayvancılıkta çok geri gittiğimiz kesin. 1980'li yıllarda 300 bin baş koyun keçi varlığına sahipti Çumra. Tek başına 20 binin üzerinde küçükbaş hayvan varlığı olan Türkmenkarahüyük, Üçhüyük, Karkın, Abditolu ve İçeri Çumra gibi yerleşim alanlarında bugün kaç koyun sürüsü çıkar acaba merak ediyorum. Hem üreticinin yüzünü güldüren hem tüketicinin sofrasında et ve süt başta olmak üzere karnını doyuran bir sistemde herkesin karnı tok, sırtı pek bir toplumdan bugün söz edebilir miyiz acaba? Asıl sorun, çocuklarımız yeterli protein ile beslenip gelişimini tamamlaya biliyor mu, sağlıklı ve zekâ seviyesi yüksek nesiller yetişebiliyor mu sorularına cevap bulmak gerek diye düşünüyorum. İhtiyacınız olan her mal ve ürünü ithal edebilirsiniz ama kendi memleketinizde yetişen özellikle gıda ve tarım ürünlerini kendi çiftçimize ürettirmek en akılcı yoldur kanısındayım. Hem kimseye muhtaç olmayız hem paramız içeride kalır hem de çiftçimiz kazanır, öyle değil mi? Dışarıda daha ucuz diye aldığınız her ürün, kendi üreticimizin sonunu hazırlar, bunu önlemenin yolu onlara destek verip maliyeti düşüren tedbirleri devreye sokmaktır. Sorunları doğru tespit edersek çareler üretebiliriz. En fazla kan kaybeden sektörlerin başında gelen hayvancılıkta dünün ve bugünün sorunlarını yarının nesillerine aktarabilmek için seçtim bu konuyu. Varsa doğrularımız ve yanlışla-

rımızdan ders çıkarmaları için yazmak gerektiğine inanıyorum. 2015 yılında yazdığım konu ile ilgili yazılarımı da güncel hale getirip harmanlayarak, küçükbaş hayvancılığın büyük bir sorununu gündeme taşımak istiyorum. Başlıktan da anlaşılacağı üzere 'ÇOBANLIK' hakkında yıllar önce neler söylemişiz, anılarımı da içine katarak okuyucumla paylaşmak istiyorum...

*

Yıllarca sosyal bir statüye, ekonomik güvencelere kavuşturulmak şöyle dursun; hiç gündeme bile gelip hatırlanmamış, sorunlarına sahip çıkılmamış, garip bir meslek çobanlık! Zaman içinde sayıları azala azala yok olma noktasına gelen çobanlıkla, koyunculugumuz da neredeyse uçurumun eşiğine geldi haliyle. Küçümsenip, kız bile verilmez olmuştu çobana!

Bir zaman sonra anlaşıldı değerleri. Onlar eksildikçe sahadan; et, süt, peynir eksilmişti sofradan! Çayırarda, meralarda meleşmez olmuştu kuzular...

Konya'da 2009 yılında tutuşturulan bir meşaleyle, ilk 'Çoban Eğitim Projesi' hayata geçirilmiş ve kamuoyunda büyük yankı uyandırmıştı. Son 15-20 yıllık zaman diliminde ağır darbe yiyerek gerileyen koyunculugumuzu yeniden canlandırmak için çareler arayan bir ekip, kafa kafaya vermiş ve bir çalışma başlatmıştı. Sebepler sorgulandığında; koyunculugun cephe yitirmesinde en önemli ve acil sorunun çoban problemi olduğu anlaşılmıştı. Bakanlığımız tarafından 2009 yılında başlatılan bir projeyle çobanlık eğitimi yanında onlara bir statü de kazandırmak amaçlı 'Sürü Yönetimi Elemanı' adını koydukları kurslar başladı. Kurs sonunda bir sertifika ile ödüllendirildi çobanlık eğitimi alanlar ve kepenek giyme törenleriyle onore edildiler fakat asıl beklenti içinde oldukları sosyal güvence sistemine dahil edilemediler maalesef. Eğer çoban-

lar, yeni adıyla sürü yönetim elemanları sigortalı bir güvence sistemine kanun ve yönetmeliklerle kavuşmuş olabilse-lerdi iddia ediyorum bugün en kıymetli meslek grupları arasında olacaklardı. Aslında herkesten fazlasını hakeden bu insanları tanımak lazım.

Meşakkatli, zor bir işin hakkından gelen bu insanların engin bir hayat tecrübele-ri ve bilge yanları vardır.

Tabiat Ana her yıl ilkbaharda doğup, sonbaharda ölürken; gelişmelere bire bir şahit olan, onun her zaman en ya-kınında olan insandır çoban. Çiçeklerin açıp, kuşların yuva yapmasına; arıların, karıncaların, sincapların telaşına tanık olurken; dünyanın en gelişmiş laboratu-varında, deneye yanıla öğrenilen bir ha-yatın ona neler kazandırdığının farkında mıdır acaba?

Hava tahminlerini yürüten en doğal ve güvenilir meteoroloji uzmanı onlarmış gibi gelir bana. Yağmur, kar, tipi boran; gökten ne yağacaksa önceden bilip ted-bir aldıkları nice hikâyeler dinledim on-lardan. Göçerliğe devam eden Yörükler çok daha tecrübeli oldukları için sade-ce günü birlik değil, mevsimlerin tah-minlerinde bile kolay kolay yanılmazlar. Keçilerinin davranışlarından, arılardan, kuşlardan; ay ve yıldızlardan anlamlar çıkarıp yorumlar yapar, fıkralara bile konu olurlar.

Bir ormancıdan dinlemişim; Antalya Bey Dağlarında araştırma yapan bir Al-man bilim adamıyla dost olan bir Yörük çobanının macerasını anlatmıştı. Gün-lük güneşlik bir havada keçilerini ot-latan Yörük, Alman dostunu uyarıyor: "Bir iki saat sonra ortalık karışacak, sel sele kavuşacak buralarda, tedbirini al, kendini bir kuytuya at canını kurtar!"

deyince, Alman bilim adamı: "Uyduru-yorsun herhalde! Gelişmiş teknolojik cihazların var, meteorolojik tahminler yapan aletlerim var ve hiç birinden bir uyarı almıyorum!" der. Yörük: "Be-nim de keçilerim var, ben onların hal ve hareketlerine bakarım. Sen bilirsin, ben sürüyü alıp sığınacak bir yer bulmaya gidiyorum, söylemedi deme!" diyerek ayrılır...

Sonucu tahmin etmiş olmalısınız her-halde; Yörükün dedikleri bir bir çıkar ve canını zor kurtarır zavallı adam. Hikâ-yeyi bana anlatan Orman Muhafaza Me-muru Kemal Abimise sordum ben de bu Alman bilim adamı daha sonra ne yap-mış acaba diye!

"Ne yapsın adam, almış eline o cihazla-rı bir bir taş a çalmış; Yörükün boynuzu kırık keçisi kadar olamadınız!" dediğini işitmiş yöre insanlarından... Daha pek çok özellikleri vardır çobanların. Doğa-da zehirli otları, mantarları, hayvanla-rına zarar verebilecek tüm canlıları en iyi tanıyan yine onlardır. Güttükleri hay-vanların hastalıklarında, zor doğumla-rında, aşılama ve ilaçlama çalışmalarında hiçbir hayvan sahibi çoban olmadan o işlerin altından kalkamaz.

Süt sağımından koyun kırkımına, koç katımından üremesine kadar koyuncu-luğun her alanında var olan bu kıymet-li insanlar; dağların başında tek başı-na mal ve can güvenliğinin de bekçisi, teminatı konumundadır. Ekili alanlara zarar vermeden sürüyü otlatmak yine onların önemli meziyetleri arasındadır. Hülasa; ülke ekonomisine yarattıkları katma değer bilinseydi bu ağır işçilerin ne sosyal ne ekonomik hiçbir sorunları kalmazdı bugün...

'Sürü Yönetimi Elemanı' kavram olarak

'Çoban' kelimesinin anlamını tam olarak karşılar mı, içini doldurabilir mi bilmiyorum ama asırlar boyu değişmeyen adıyla ansak daha doğru olurdu bence. Neyse, böyle durumlarda 'Büyükler daha iyisini bilir' diyerek topu taca atmasını öğrendik nasıl olsa.

Sertifikam, diplomam falan yok ama birinci sınıf bir çobandım ben de. Devlet memuru olarak ilk tayinim çıktığında, dağda koyun güdüyordum inanın. Bir yakınım 'Müjdem i isterim' diyerek elim bir sarı zarf tutuşturduğunda, 18 yaşındaydım. Babamdan duyduğuma göre de ilk deneyimim 4-5 yaşlarında, kuzu çobanlığıyla başlamıştı ve ben o günlerimi hiç unutmamış bugüne kadar...

Önce altını çizerek söylemek isterim ki; çobanlık mesleği, herkesin yapamayacağı kadar zor ve herkese nasip olmayacak kadar değerli bir meslektir. İnsana sabrı, kazancının kıymetini, doğayı, bitkileri ve hayvanları sevmeyi öğretir.

Çoban hep yalnız adamdır, en önce ailesinin değerini öğrenir. Özlem dolu, çile dolu bir hayat yaşar. Ana babasını, köyünü; evli barklıysa eşini ve çocuklarını özler. Türkülerinde bile hep sıla hasreti vardır.

İnancımızda, kültürümüzde de müstesna bir yeri vardır. Peygamber mesleği deriz bu yüzden. Allah bütün peygamberlere nasip ettiğine göre, kulunun en helal ve hayırlı rızık kazanabileceği mesleklerin başında gelir. Ağır sorumluluklar yükler insana.

Çoban; idaresinden sorumlu olduğu sürüyü bir arada tutmak, beslemek, tehlikelere ve hırsızlara karşı korumak zorundadır. Gece gündüz sürünün başında olmak, kurt saldırısı başta olmak üzere sürüsüne zarar verebilecek tehlikelere karşı tetikte olmak durumundadır. Onun böyle durumlarda tek yardımcısı ve dostu da çoban köpekleridir. Deneyimli bir çoban ilk iş olarak kendisine sadakatle bağlı, güçlü kuvvetli bir 'Kangal Köpeği' temin etmeye bakar. Özellikle geceleri, iyi bir Kangal'a sahip olmak bir şanstır gerçekten. Onun demirbaşları arasında ayrıca keskin bir bıçağı, kavi bir çoban sopası, kepeneği, içinde azığı ve suyunu taşıdığı heybesi, küçük bir el radyosu ile kavalını sayabiliriz. Kavalı her çoban çalamaz ama çalabilen de müthiş çalar doğrusu. Çok isterdim ama benim o şansım olmadı maalesef. Yine çobanın en değerli yardımcılarının bir diğeri

de saydığımız demirbaşları her gün sırtında taşıyan eşeğidir. Bizim yöremizde 'Davar Eşşeği' diye bilinip söylenir. Çok önemli özellikleri vardır, her eşek sürüye uymaz mesela ve çobanın çok canını sıkır. Sürüde doğumlar başladığında, yedek bir heybe atılır üzerine ve otlakta yeni doğan kuzular bu heybeyle eşeğin sırtında taşınır. Köye gelinceye kadar bu kuzuların başına bir felaket getirmeyen davar eşşeği çok kıymetlidir. Küllük ya da tozlu yollarda yuvarlanmayı çok sever bu hayvancağızlar! Yuvarlanırken heybedeki kuzuları ezip öldüren eşek hikâyeleri dinlerdim eskilerden. Çoban bu nedenle eşeğinden hiç gözünü ayırmaz böyle zamanlarda.

Kuzuların doğum zamanı deyince; köyümde bizim çocukluk yıllarımızda yaşanan, şimdi artık unutulan bir gelecekte söz etmek istiyorum. Köyün 6-7 yaşından 12 yaş grubuna kadar olan çocukları ilkbaharda, Mart-Nisan aylarında toplanır, çobanların yanına giderdik. Yeni doğan kuzu ve oğlakların kime ait olduğunu çobandan öğrenip teslim aldıktan sonra, kucağımıza alıp sevinçle köye döner sahiplerine teslim ederdik. Bu hizmetimizin karşılığında adına honça denen küçük hediyeler alırdık. Müjde karşılığında verilen armağan, bahşiş anlamına gelen honça, yeni neslin bilmediği, tatmadığı bir duyguydu. Çoğunlukla yumurta verilir di çocuklara. Ekiz doğumlarda iki yumurta alınır di, ayrıca dişi kuzu ve oğlaklar için bazı aileler yine iki yumurtayla ödüllendirirdi çocukları. İşin ilginç yanı, her evde bolca bulunan yumurta, bir ödül olarak başkalarından alındığından olsa gerek kıymetli olurdu. Sonra o yumurtaları topluca bir teneke- de soğan kabuklarıyla kaynatarak boyalı yumurtaya çevirip paylaşırdık. Öyle çok eğlenirdik ki anlatamam. Hiç kimse kendi kuzu ve oğlağını taşımaz, başka bir komşununkini götürüp hediyesini alırdı. Bazen iki üç sefer yaptığımız olurdu ve kucağımızda taşıdığımız yeni doğmuş o sevimli yaratıkların üstümüze bulaşan sıvılarından ve sinen kokularından hiç birimizin annesi rahatsız olup kızmazdı. Aksine teşvik edip başımızı okşar, tekrar temiz kıyafetler giydirirlerdi. Ah ne güzel günlerdi o günler, dolu dolu yaşadığımız çocukluk yıllarımız. Şimdiki çocukların pahalı oyuncakları var ama asla tadamayacakları duygular vardır, işte onları da biz yaşamıştık...

MUSTAFA LÜTFİ EKEN (Parlamentar)

1901 yılında Çumra'ya bağlı Hayırlıoğlu köyünde dünyaya

gelen Mustafa Lütfi Eken 18. Yüzyıl sonlarında Bozkır Karaardıç Köyünden Çumra'ya göç edip gelen "Dağlı" lakaplı Hasan Efendi ile Seydişehirli Numan efendinin kızı Ayşe hanımın 6 çocuğunun en büyüğüdür.

Çocukluk ve gençlik dönemlerinde köyde babası ve ailesiyle çiftçilik yapan Mustafa Lütfi Eken okuma yazmayı babasının köye açtığı okulda öğrendi. Onun Milletvekili olmasının hikâyesi biraz uzundur. Mustafa Kemal Atatürk'ün yurt gezisine çıkmasıyla başlayan gelişmeler Mustafa Lütfi Eken'in Milletvekili olmasına kadar gitmiştir.

"1930 senesi inkılâbın yedinci yılında çok partili hayata geçebilmek ümidi ile Atatürk'ün desteğinde Fethi Okyar'a kurulan Serbest Fırka üç ay sonra dağılmıştı. Bu fırkanın kurulma şekli ve kuruluş sebebi ne olursa olsun, ortaya çıkması ile beraber 1925'te kapatılan ilk muhalefet partisi Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası gibi memleketin hemen her tarafında büyük taraftarlar kazandı. Seçimlerde çoğunluğu alabilmesi bile mümkündü.

Bu durum başta Atatürk olmak üzere halkın nazarında büyük bir güce sahip olduğuna inanan iktidardaki Cumhuriyet Halk Fırkasını düşündürmeye başladı. Ya halk gerçekten iktidardan memnun değildi; ya da halk serbest kaldığı takdirde kendisi için neyin iyi neyin kötü olduğunu fark edemiyordu.

Vaziyet bunlardan hangisine hak verecek şekilde olursa olsun konunun incelenip değerlendirilmesi gerekiyordu.

Nitekim Atatürk Serbest Cumhuriyet Fırkasının fesih edilmesinden bir gün sonra Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreteri Recep (Peker) in başkanlığında, çeşitli bakanlıklardan seçilen

SEDAT ULUPINARLI

bir müfettiş ve uzmanlar ekibi kurdu. Bu ekipte Millî Eğitim Bakanlığında Hasan Ali (Yücel), İçişlerinden eski Erzurum Valisi Necati Bey, İktisattan Liman Şirketi Müdürü Ahmet Hamdi (Başar), Maliye'den Nedit Bey gibi uzmanlar vardı. Atatürk beraberinde İçişleri Bakanı Şükrü (Kaya), milletvekillerinden Ali (Kılıç), Falih Rıfkı (Atay), Memduh Şevket (Esendal), Recep Zühdü, Reşit Galip, Ruşen Eşref (Unaydın), Cevat Abbas (Gürer), Salih (Bozok), Başyaver Rusuhi ve yaverler, Özel Kalem Müdürü Hasan Rıza'yı (Soyak) da yanına alarak 19 Aralık 1930 da yurt gezisine çıktı.

Önce toplumsal şikâyetlerin çokça yaşandığı ve kapatılan Serbest Cumhuriyet Fırkasının en fazla destek gördüğü Kayseri, Sivas, Tokat, Amasya, Samsun, Trabzon, İstanbul, Kırklareli, Edirne ve Bursa'yı gezdi, 6 Ocak'ta Ankara'ya döndükten sonra bu kez de 26 Ocak'ta İzmir, Aydın, Denizli, Balıkesir, Antalya, Mersin, Adana'da çeşitli incelemeler yaptı.

Bu uzun soluklu inceleme gezisinin son durağı Konya idi. Atatürk ve beraberindekiler 17 Şubat'ta Adana'dan hareket ederek 18 Şubat 1931 Çarşamba günü Konya'ya gelmişlerdi.

Atatürk, Konya'ya geldiklerinde "artık müfettiş arkadaşlara ihtiyaç kalmadı" diyerek onların görevlerinin başına dönmeleri emrini verdi.

Fakat kendisi bazı arkadaşları ile birlikte 13 gün Konya'da kalarak tetkiklerini sürdürdü.

Tetkikler sonucunda hazırlanan rapor Recep (Peker) tarafından daktile edilerek Atatürk'e sunuldu. Raporda genellikle işitilen şikâyetler, görülen yolsuzluklar ve Cumhuriyet Halk Fırkasının çalışmalarında görülen aksaklıklar ele alınmıştır.

Genel olarak gezi sonunda oluşan kanaat şuydu: Vergiler çok ağırdı, vergilerin tahsili sırasında yaşanan olumsuzluklardan kaynaklanan şikâyetler geneldi. Devlet otoritesini temsil eden memurların yaptıkları haksızlıklar ve kanunsuzluklardan her tarafta çeşitli örnekler verilerek anlatılıyordu.

İnkılâbın ve inkılâpçı elemanın merkezi olması lazım gelen Cumhuriyet Halk Fırkası birçok yerde menfaatçilerin elinde ve emrinde çalışır konuma gelmişti.

Köylü ve küçük toprak sahibi çiftçi özellikle Dünya iktisadi buhranı sırasında aşırı derece fakirleşerek tohum masraflarını bile karşılayamayacak haldeydi.

Durumu gezi boyunca dikkatle izleyen Mustafa Kemal Atatürk 3 Mart 1931'de Ankara'ya döndü. Trenden iner inmez işe koyuldu. İstasyonda yanına aldığı Başbakan İsmet İnönü ile TBMM Başkanı Kâzım (Özalp) ve Genel Kurmay Başkanı Fevzi (Çakmak) Paşa'yı ikametgahına davet ederek onlarla gezi ile ilgili görüşmeler yaptı. Alınmasını lüzumlu gördüğü tedbirler arasında, TBMM'nin derhal kendi kendisini fesih ederek yeni seçim yapılmasını ve sıkı bir tasarruf politikasının başlangıcı olmak üzere milletvekili aylıklarınının 500 (beş yüz) liradan 350 (üç yüz elli) liraya indirilmesi de vardı.

Atatürk'ün seçimlerin yenilenmesini istediği vilayetler şunlardı. Adana, Afyon, Aksaray, Antalya Aydın, Balıkesir, Bolu, Burdur, Bursa, İstanbul, İzmir, Isparta, Kayseri, Kastamonu, Kocaeli, Konya, Manisa, Niğde, Samsun, Sinop ve Tekirdağ.

Parti adına adaylıklarının konulmasını arzu edenlerin umumi reisliğe müracaatları ilan edildi. 800 kişiden fazla vatandaş partiye adaylık için müracaat etti ve bu isimler ilan edildi. Başvuran aday sayısı önceki yıllardan hayli fazlaydı.

Ancak Mustafa Kemal Paşa adayları teker teker inceleyerek TBMM'ye gireceklerin istediği meslek kesimlerinden gelmesine büyük özen gösterdi.

Mustafa Lütfi Bey'in Milletvekili Olması

Atatürk gezi boyunca çiftçilerin hay-

li kötü durumda olduklarını gördüğü için mecliste çiftçileri temsil edecek ve seçimden önceki hayatında geçimini çiftçilik yaparak kazanan bir milletvekilinin de bulunmasının uygun olacağı kanaatine varmıştı. Bu cümleden olarak ülke ziraatında önemli bir yeri olan Konya'dan bir çiftçi milletvekilinin seçilmesi hususunda Cumhuriyet Halk Fırkası Genel Sekreteri Recep Peker'e gerekli talimatı verdi. Genel sekreter de şifreli bir telgrafla 07 Nisan 1931 de durumu Konya'da Kolordu Komutanı Fahrettin Altay Paşa'ya iletti.

Telgraf şöyleydi;

Gayet aceledir. Çok dikkatle keşidesi Zat'a mahsus İzmir'de II. Ordu Müfettişi I. Ferik Fahrettin Paşa Hazretlerine, Konya'dan bir çiftçi mebusu yapmak kararındayız. Reiscumhur Hazretleri arzu edilen nitelikte bir namzet irade buyurdular. Adayda arzu edilen niteliklerin esaslarını aşağıda yazıyorum

Adayda Aranacak Özellikler

1-Aday mebus seçildikten sonra da çiftçi kalacak, hayatını terk etmeyecek. Mesleğine daima sadık kalacaktır. Mebusluğunda, tatil zamanında köyüne dönecek ve mesleğini sürdürmeye devam edecektir.

2-Milliyetperver olacak, uluslararası her akıma aleyhtar bulunacak, gerek meclisteki hal, vaziyet, söz ve faaliyetinde ve gerek meslektaşları ile temaslarında daima bu konulara dikkat edecek.

3-CHP'ye ve onun bütün prensiplerine, kurallarına hareketlerine tam olarak bağlı olacak ve mebusluğu süresince bu konumu muhafaza edecek, mutaassıp olmayacak.

4-Meclisteki hayatında hal vaziyet ve kıyafeti esas memleketindeki gibi olacak, meclis toplantılarına ve her yere kasketli, poturu ile gelecek, gündelik hayat ve yaşama tarzını değiştirmeyecek, yalnız tören günlerinde herkes gibi frak, jaket ve redingot giyecek.

5-Yeni harflerle az çok okuryazar olacak, bu hususta eksikliği varsa meclisteki hizmeti esnasında çalışmasını tamamlayacak.

6-Konuşurken zeki ve akliselim sahibi olacak, çok yaşlı ve mütegalibe olmamalı,

7-Milli Mücadele'de bir lekesi olma-

ması, çevresinde dikkati çeken bir sevimsizliği bulunmaması, Milli Mücadelede hizmet etmiş olması ve diğer konularda Partimize hizmet etmiş olması arzu olunur. Hiç olmasa karşı olmamalı, Partiye kaydı yoksa derhal yapılmalıdır.

8-Bu esasları tespit edecek mahiyette imzalı bir mebusluk talimatnamesi vermeli.

Fahrettin Altay, hatıratının devamında istenilen şartlar dâhilinde kimseyi tanımıyorum, Konya oldukça geniş, kazaları yoklamaya vaktim yok. Adayımızı merkez kazasında aramaktan başka çare yoktu. Ancak birisine sorsam iş meydana çıkacak, ricalar başlayacak, işi kamufle etmek lazım der. Altay, olayı kamufle edecek malzeme kolay bulur. O sırada ziraat ve çiftçilik araştırmaları için Macaristan'a bir heyetin gönderileceği basına yansır. Paşa da bundan istifade ederek Vali İzzet Bey'le görüşür ve Macaristan'a gönderilmek için tavsiye edebileceği isimlerin olup olmadığını sorar.

Vali İzzet Bey hiç tereddüt etmeden Hoca Hasan Efendi'nin oğlu Mustafa Lütfi'yi önerir. Altay araştırmasını sürdürerek Mustafa Lütfi'yi iyi tanıdığı olan Konya'daki Osmanlı Bankası Müdürü Rum asıllı Sarıdaki Efendi'ye de sorar ve Mustafa Lütfü'nün çok itimada şayan olduğu cevabını alır. Fahrettin Altay, aday tespitine iki gün kala Ankara'dan acele bir şifre telgrafı daha alır.

Telgrafa vaktinde cevap verebilmek için kafasında netleştirmeye çalıştığı adayları bir kere daha köylerinde görmeyi uygun bulur. Zorlu bir seyahatten sonra köye ulaşılır. Fakat aday adayı Mehmet'le iş için İstanbul'a gittiği için görüşülmez. Sonra Hayırlıoğlu köyünde Hoca Efendi'nin evine gidilir. Burası büyük kapalı iki katlı bir binadır. Kendilerini 30 yaşlarında Mustafa'nın amcaoğlu karşılar. Mustafa tarlada çalışmakta, babası Hasan Efendi ise Konya'dadır. Fahrettin Paşa, amcaoğlundan Mustafa'nın Serbest Fırka ile ilgisinin olup olmadığını sorar ve Mustafa'nın siyasetle fazla ilgisinin olmadığı cevabını alır. Bu arada Mustafa da tarladan gelmiştir. Fahrettin Paşa, Mustafa'ya "niçin siyasete heves etmedin?" diye sorar.

Aldığı cevap "Efendim o şehirli işidir. Biz köylüler siyasetten ne anlarız" olur.

Sonra yeni yazıyı öğrenip öğrenmediğini sordu. "Öğrendim çok kolay oldu" cevabını alınca yanındaki gazeteyi okuması için uzatır. Mustafa gazeteyi bir güzel okuyunca yazma konusunda da ufak bir sınava tabii tutar. Mustafa onda da başarılı olunca güya Macaristan'a ziraat araştırmalarına gönderilmek bahanesi ile babası ile birlikte Konya'ya davet eder.

20 Nisan 1931'de Fahrettin Altay'ın Konya'daki dairesinde ağırladığı Mustafa Lütfi'ye mebus (milletvekili) olup olmak istemediğini sorunca, "siz münasip gördükten sonra nasıl istemem" der.

Babasının da onayını alarak Mustafa'yı Halk Partisine kayıt olmak üzere Belediye Başkanına gönderir. Kayıt işleminin tamamlanmasından sonra Mustafa Lütfi'nin adı milletvekilliği adaylığı için bir şifre ile Ankara'ya bildirildi. Ertesi gün sabah Konya'da ilan edilen aday listesinin sonunda çiftçi milletvekili adayı Mustafa Lütfü'nün adını görenler şaşırılmışlardı.

24 Nisan 1931 yapılan seçimde Mustafa Lütfi artık IV. Dönem Konya milletvekili idi.

Vilayetten mazbatasını alıp Ankara'ya giderken arkadaşları kendisine frak ve kostümler yaptırmışlardı. Kravatı, silindir şapkası, rujan ayakkabıları köylü Mustafa Lütfi'yi tam bir batılı centilmen kıyafetine sokmuştu.

04 Mayıs 1931'de Meclis'e katıldı. Meclis'in ikinci toplantı yılından iti-

baren de Meclis Tarım Komisyonu'na seçildi. (23) Ankara'da bir otelde kalıyordu. Özel günlerin dışında Konya mahalli kıyafetlerini giyiyordu.

08 Şubat 1935 seçimlerinde yeniden seçilerek V. Dönemde de Konya'yı temsil eden Mustafa Lütfi Eken, 9-16 Mayıs 1935'te toplanan CHP Dördüncü Büyük Kurultayı (CHP 9-16 Mayıs 1935, 1935.12) ile 1939'daki Beşinci Büyük Kurultaya delege sıfatıyla katıldı (CHP 26. XII.1938, 1938: 16).

Mustafa Lütfi Eken, Atatürk ile ilgili hatıralarını Yeni Konya Gazetesi yazarı Mahmut Sural'a anlatmış ve Sural tarafından 5-6 Haziran 1975'te gazetesinde "Köylü Mebusu Mustafa Lütfi Eken'le Konuştum" başlığı ile yayınlanmıştı.

Röportaj sırasında Mustafa Eken adeta 1930'lu yılların anılarına gömülmüş gibiydi. Atatürk ile ilgili anılarına başlarken ben hayatımda bu kadar 'seri ül intikal' bir adam görmedim. Adamı bütün hüviyeti ile gözlerinden tanırđı. Bakınız ilk tanıştığımız günün akşamı Rahmetli Mareşal Fevzi Çakmak'ın kızının düğünü vardı.

Yine rahmetli Recep Peker hepimizin bu düğüne davetli olduğumuzu tebliğ etti. Otele gidip mahalli olan kıyafetimi değiştirdim. O zamanın Konya milletvekilleri ile birlikte Türk Ocağı'na gittik. Düğününde bakanlar, milletvekilleri üst düzey bürokratlar vb vardı. Ben yalnız olduğum için o zaman Çumra Belediye Başkanı olan Rakım Çumralı ile salonun kenar bir yerine iliştik. Bizim bulunduğumuz yerde bir kapı daha varmış. Farkında değildik. Biraz sonra bu kapıdan Başbakan İsmet İnönü ve maiyeti ve arkasından da Meclis Reisi Kâzım Özalp Paşa girdiler. Az sonra bir gü-rültü koptu ve aynı kapıdan Atatürk girdi ve benim önümde durdu. Hemen elini öptüm. Bir alkıştı koptu. Elimden tutup beni büfeye götürdü ve "her halde bir limonata içersin" dedi. İki bardağa şampanya doldurdular, tokuşturup içtik. Bir daha, bir daha üç dolu şampanya içtikten sonra elime birkaç şamfıstığı tutuşturup ayrıldı. O ara Fahrettin Altay Paşa da yanımıza gelmişti. Atatürk ayrıldıktan sonra gözleri yaşardı ve Atatürk'ün benim bulduğum mebusa bu kadar ilgi göstermesinden dolayı

mutluyum dedi. Atatürk seni beğenmiş.

Mustafa Lütfi Bey bir başka hatırasını şöyle anlatıyor. Meclis tatile girmişti. Parti genel sekreteri Recep Peker'i ziyaret ederek gittim. Peker beni kapıda karşıladı. Bir süre görüştük. Ayrılacağı zaman babana selam söyle dedi. Peker'in bu iltifatı sebepsiz değildi. Ben mebus seçildikten sonra Fahrettin Paşa babamı tebrik edip sormuş: Hasan Ağa oğlunun mebus seçilmesinden memnun musun? Babam şöyle cevap vermiş. "Ben inkılâbı bundan kırk yıl önce yaptım. Köye okul açıp çocuğumu okuttum. Bir hakkın böyle tecelli etmesini tabi gördüm".

Atatürk bir sofrasında benden söz açmış. Fahrettin Paşa babamla aralarında geçen bu konuşmayı nakletmiş. Atatürk babamın bu sözünü takdirle karşılamış ve benim için de "Konya mebusu çok iyi kısa zamanda intibak etti" demiş.

1934 yılında bir yemekte, Ankara-Konya yolunun yapılması üzerinde duruldu. Bir aralık bana dönüp "Ankara-Konya arası ne kadardır?" diye sordu. Bilmediğinden değil beni sınıyor. "260 paşam dedim." Ertesi gün de uğurladık.

VI. Dönemde aday gösterilmeyince köyüne geri döndü ve yeniden çiftçilik hayatına başladı. Başarılı bir çiftçi olan Mustafa Lütfi Eken bir süre sonra topraklarını ortakçılara devrederek ailesi ile birlikte Konya'da Türbe önündeki evlerine yerleşti. 1949-1950 yılları arasında İzzet Erdal Bey ile Desoto oto bayılığını aldılar. Aynı dönemde elektrik şirketine üye olarak toplantılarına katıldı. Ayrıca çiftçi mallarını koruma derneğinin Konya Şubesi Başkanlığını yaptı. Halk arasında "Baron" lakabı ile anılan, Atatürkçü kimliği ile tanınan Milletvekili Mustafa Lütfi Eken bir süre tedavi gördüğü İstanbul Amerikan Hastanesinde 13 Ocak 1993'te 92 yaşında vefat etti. Cenazesi Konya'ya getirildi ve 14 Ocak 1993 tarihinde ikinci namazından sonra cenaze namazı Selimiye Camiinde kılındı ve Üçler Mezarlığına defnedildi.

***Prof. Dr. Yaşar Semiz (Bir Köylü Parlamenter- Çumra Sempozyumu. Cilt 2.Sayfa 291)**

ORADA İKİ MÜZE VAR UZAKTA

Kudüs doğumlu olduğu için adı Ahmet Kudsi olan şairimizin belki de kendinden ünlü şiiri:

“Orada bir köy var uzakta

O köy bizim köyümüzdür

Gezmesek de tozmasak da

O köy bizim köyümüzdür”

Şiiri hatırlamamızın sebebi Çumra'mıza uzak iki köyde gördüğümüz ve hayranlıkla gezdiğimiz iki müzedir ve Çumra'mızın müzesiz oluşudur.

İlk müzemiz Antalya'nın İbradı ilçesine bağlı Ormana köyündeki **Yeniçeri Ahmet Ağa Müzesi**.

1826'da Yeniçerilik kaldırılınca Yeniçeri ağası Ahmet Ağa nice zorluklarla o zaman Konya'ya bağlı olan Ormana köyüne geri döner. Yerleşir, evlenir ve çoluk çocuğa karışır. Oğlu Mehmet'i İstanbul'a gönderir. Mehmet İstanbul'da nalburiye ile başladığı ticareti büyüterek hayırsever bir iş adamı olur.

Ormana'dan gençleri İstanbul'a çağırarak, onların iş gücü sahibi olmasına vesile olur. Bugün bile İstanbul ticaretinde ağırlığı olan Ormanalı ve Aksekili iş adamların evveliyatı Yeniçeri Ahmet Ağa oğlu Hacı Mehmet'e dayanır.

Hacı Mehmet dedik çünkü hayırsever iş adamı Ormanalı Mehmet 1886'da Hacc'a gider. Ailenin soyadının Ellialtıoğlu olmasının sebebi Yeniçeri Ahmet Ağa'nın 56. bölük ağası olmasıdır.

Daha sonra başka bir ifadeyle ülkemizdeki 52 veya 64 gibi sayıyla biten soyadları Yeniçeri bölüklerinden kaynaklanmaktadır.

Türlere "Asker Millet" diyenler boşa dememiş.

Ellialtıoğulları ticarete ve sanayide büyüler. 1999'da ise Ahmet-Zerrin Ellialtıoğlu vakfı kurulur. Vakıf doğdukları Ormana köyüne bir müze ve bir butik otel armağan eder: Yeniçeri Ahmet Ağa Müzesi ve Yeniçeri Ahmet Ağa Konağı Müze Otel.

Her iki adres de Türkiye'mizin yüzünü açartacak ölçekte bir güzelliğe ve zenginliğe sahiptir. Gittik, gördük, beğendik ve soruyoruz: Çumra'mızda niye yok?

**M. SINAN
ÜMİT**

İkinci müzemiz ise Bayburt'un Demirözü ilçesinin Beşpınar köyündeki Kenan Yavuz Etnoğrafya müzesidir.

Bayburt'un köyündeki müzeye de gittik, gezdik ve beğendik. Beğenen sadece biz olmadık. Avrupa Birliği Europa Nostra ödülü 2022 yılında bu köy müzesine veriliyor. Başarı çok büyük. Dünya çapında bir olay.

Kültür ve Turizm Bakanlığı Özel Ödülü de 2022 yılında yine bu köy müzesine yani Kenan Yavuz Etnoğrafya Müzesi'ne Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan tarafından bizzat veriliyor.

Biz de müzeyi gezerken Konya'da görmediğimiz el emeği ve rengârenk boyalı at arabasını gördük. Konya'mızın ilk tarım makinelerinden patoz'u traktöre bağlı olarak gördük. Kenan Yavuz Etnoğrafya Müzesi yaşayan bir müze. Zaman zaman harman şenliği gibi faaliyetler yapılarak müzedeki ekipmanlar çalıştırılıyor.

Çünkü bu ödüllü müzenin mottosu: "Köklere Dönüş, Yaşayan ve Yaşatan Müze"

Nalbanttın deşirmene kadar köy hayatının her bölümünü müzede görmek ve yaşamak mümkün. Müzenin oteli de var. Kenan Yavuz Beşpınar köyünde 1958 yılında doğmuş, İktisat okumuş ve Türkiye'mizin dev kimya kuruluşu PET-KİM'e Genel Müdür olmuş. 2012 yılında ise doğduğu köye vefa borcunu ödemek için Kenan Yavuz Kültür Vakfı çatısı altında müze çalışmalarına başlamış. Bugün ortada dünya çapında ödüllü müze var.

Kıymetli okuyucular her iki köy müzesinde de köyden yetişen kişilerin "köyüme vefa borcum var" düşüncesi başrolde yer alıyor.

Ne güzel... Tebrikler, teşekkürler...

Çumra'mızdan da nice genel müdürler, genel başkanlar ve büyük iş adamlar çıkmıştır ama niye müzemiz olmamıştır.

Olur bir gün...

ÇUMRA KÜLTÜR VE SANAT TOPLULUĞU 3. YAŞINI KUTLADI

Çumra Kültür ve Sanat Topluluğu kuruluşunun üçüncü Çumra Çatalhöyük Şiir Akşamları etkinliğinin birinci yılını bitirmenin mutluluğunu düzenlediği bir etkinlik ile Çumralı hemşehrileri ile kutladı.

10 Haziran Pazartesi akşamı Çatalhöyük Kültür Merkezinde yapılan etkinliğe ilgi büyüktü. Elife Mısrak tarafından hazırlanıp sunumu yapılan gecede, saz ve söz sanatçısı Kenan Üney, darbuka ustası Nurettin Yıldırım, cümbüş ve ses sanatçısı Mehmet Ballı, gitar ve söz sanatçısı Feysal Acar, Talat Safa Karasu ve bateride İlker Palaşahin yer aldılar.

Ahmet Gök, Mustafa Arıcı, Anuş Gökce, Ahmet Yıldız, Recep Öğütçü, Halime Doğru ve Merve Cura geceye okudukları şiirler ile renk kattılar.

Merve Aybala Gökce tarafından topluluğun üç yıllık faaliyetleri ve çıkarmış olduğu dergi ve kitapların kapakları ile hazırlanan video filmi ilgiyle izlendi. Canlı yayında kamera arkasında Zehra Nur Eser yer aldı. Fon müziklerini ve görüntüleri ekrana yansıtmak için de Volkan Horzum büyük bir emek sarf etti.

Saygı duruşu ve İstiklal Marşının okunması ile başlayan programın açılış konuşmasını Topluluk Başkanı Sadık Gökce yaptı. Bugün biraz topluluğumuzu övmek istiyorum sözleri ile konuşmasına başlayan Gökce "Geride kalan üç yılda Çumra için ürettik. Belki ürettiklerimizin bir önemi yok ama bugüne kadar yapılmamış bir şeyi yapmış olmanın

mutluluğunu taşıyoruz. Topluluğumuzu kurmamızın üzerinden on gün gibi kısa bir süre geçmiş olmasına rağmen ilk ilavemizi hazırlayıp yayınladık. Akabinde Çatalhöyük için bir kitap hazırladık ve yayınladık. İlavemizi üç yıldır aralıksız çıkarıyoruz. Otuz altıncı sayımızı çıkardık. Üçüncü cildimizi bitirdik. Yaşayan Çumralı Şairler Antolojisini hazırladık. Belediyemiz ile birlikte bir sempozyum düzenledik. Bir yıldır şiir geceleri adı altında etkinlik düzenliyoruz. Şöyle geriye dönüp bir baktığımızda bir hayli güzel işe imza attığımızı söyleyebilirim. Bütün bunları Çumra olarak biz yaptık ve mutluyuz." dedi.

Başkan Sadık Gökce'den sonra kürsüye gelen Çumra İlçe Milli Eğitim Müdürü Mehmet Altınyıldız yaptığı konuşmada, "Çumra Kültür ve Sanat Topluluğu kuruluşundan bu yana ilçemize kültür alanında bir hareketlilik kazandırdı. Yaptıkları faaliyetleri takip ediyorum. İlçemize artı değerler kazandırdılar ve kazandırmaya devam ediyorlar. İnşallah önümüzdeki öğretim sezonunda birlikte projelere imza atacağız. İlk hedefimiz "Kariyer günleri" düzenlemek olacak. Çumramızın yetiştirdiği bilim adamlarını ilçemize getirip öğrencilerimizle tanıştırmak

istiyoruz. Bu konuda beraber çalışacağımızı düşünüyorum.” dedi. Yapılan konuşmalardan sonra sanatçılar ve şairler sahneye çıkarak katılımcılara eğlenceli bir vakit geçirttiler. Programın sonunda köy orta oyunlarının son temsilcileri olan Sodur ekibi sahne aldı. Toplu fotoğraf çekimi ile etkinlik sona erdi.

Fotoğraflar: Merve Aybala Gökçe